

TÜRK-İŞ | Haber Bülteni

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Bayındır Sokak No: 10 Kızılay - Ankara | Tel: (0.312) 433 31 25-29 | Faks: (0.312) 433 85 80 - 433 68 09

facebook.com/turkiskonfederasyonu

twitter.com/turkiskonf

www.turkis.org.tr

25 Ağustos 2016

AĞUSTOS 2016 AÇLIK ve YOKSULLUK SINIRI

- ✓ SEBZE-MEYVE FİYATLARI BU AY MUTFAK HARCAMASINI RAHATLATTI.
- ✓ DÖRT KİŞİLİK AİLENİN AÇLIK SINIRI 1.362 TL, YOKSULLUK SINIRI 4.435 TL
- ✓ BİR KİŞİNİN GEÇİM MALİYETİ 1.690 TL/AY
- ✓ MUTFAK ENFLASYONU AYLIK YÜZDE 0,60 ORANINDA GERİLEDİ. ONİKİ AYLIK ARTIŞ YÜZDE 1,27 ORANINDA OLDU.

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ) tarafından yirmi dokuz yıldan bu yana her ay düzenli olarak yapılan "açlık ve yoksulluk sınırı" araştırması* çalışanların geçim şartlarını ortaya koyan önemli bir göstergedir. Bu alanda yapılan ilk çalışmadır.

TÜRK-İŞ Araştırmasının Ağustos 2016 ayı sonucuna göre;

- Dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı (**açlık sınırı**) 1.361,60 TL,
- Gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer aylık harcamaların toplam tutarı ise (**yoksulluk sınırı**) 4.435,19 TL olmuştur.
- Bekar **bir çalışanın aylık yaşama maliyeti** ise 1.690,35 TL olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 1: Dört Kişilik Ailenin Açlık ve Yoksulluk Sınırı (TL/Ay)

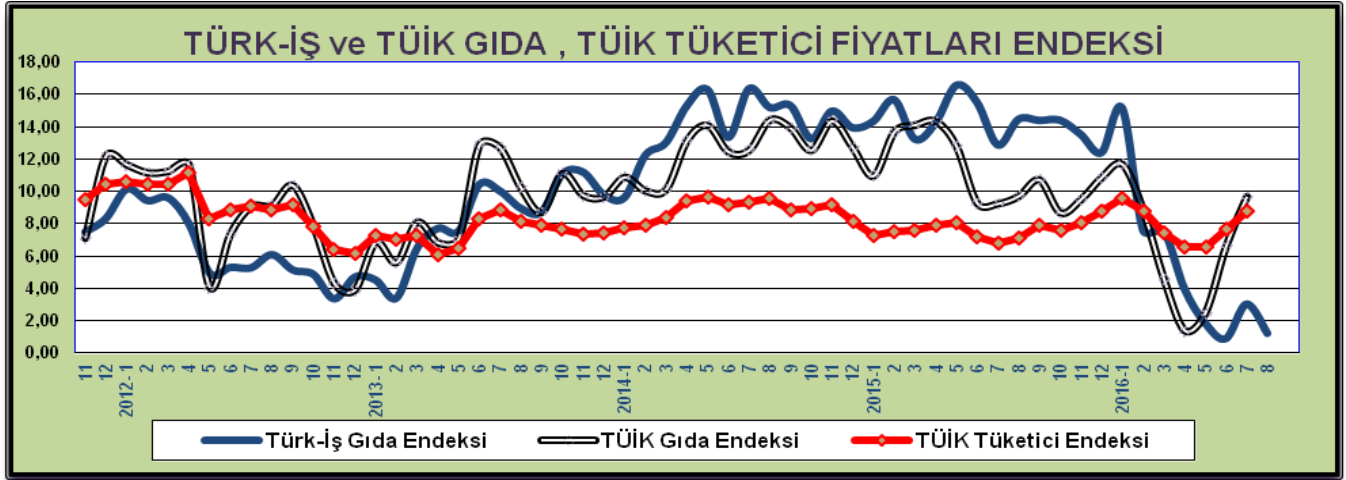
	Ağustos 2015	Aralık 2015	Temmuz 2016	Ağustos 2016
Yetişkin Erkek Gıda Harcaması	369,55	381,94	386,97	383,71
Yetişkin Kadın Gıda Harcaması	307,68	318,17	315,64	312,89
15-19 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	399,90	412,38	406,43	403,37
4-6 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	267,45	272,77	260,72	261,64
Açlık Sınırı	1.344,58	1.385,26	1.369,76	1.361,60
Yoksulluk Sınırı	4.379,73	4.512,25	4.461,76	4.435,19

* Gıda harcaması tutarı, yuvarlama nedeniyle, toplamda farklı olabilmektedir.

* TÜRK-İŞ'in Ocak 1983'de başladığı, Aralık 1987'den bu yana düzenli ve kesintisiz olarak her ay hesaplayıp açıkladığı araştırmanın tasarlanmasında, 13 Ağustos 2016 günü vefat eden (o zaman ki adıyla) Hacettepe Üniversitesi Beslenme ve Diyetetik bölümü öğretim üyesi Prof. Dr. Ayşe Baysal'n önemli emeği ve katkısı olmuştur. Rahmetle anıyoruz.

TÜRK-İŞ hesaplamasına göre; yapılması gereken aylık gıda harcaması tutarı bir önceki aya göre 8 TL azalmıştır. Aynı şekilde aylık yaşam maliyeti için bir önceki aya göre 26 TL daha az harcama yapılması gerekmektedir. 2015 yılının sonuna göre bugün aylık gıda harcaması tutarı için 24 TL ve aylık yaşam maliyeti için 77 TL daha düşük harcama yapılması gerekmektedir. Bu durum, geçen ay hariç olmak üzere gıda fiyatlarında görülen fiyat gerilemesinin etkisiyle meydana gelmiştir.

Nitekim TÜRK-İŞ Gıda Endeksi ile TÜİK Gıda Endeksi ve TÜİK Tüketici Fiyatları Endeksi'ndeki değişimin izlendiği aşağıdaki grafikte de görüleceği üzere, gıda fiyatları yılbaşından bu yana azalma eğilimi göstermiş ve fakat geçtiğimiz ay yükselmeye başlamıştır. Konfederasyonumuz belirlemesine göre bu ay gıda fiyatlarında yine gerileme yaşanmıştır.

TÜRK-İŞ'in verileri temel alındığında "mutfak enflasyonu"ndaki değişim 2016 Ağustos ayı itibariyle şöyle gerçekleşmiştir:

- Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin "gıda için" yapması gereken asgari harcama tutarı **bir önceki aya göre** yüzde 0,60 oranında **geriledi**.
- Yılın **ilk sekiz ayı itibariyle** yüzde 1,71 oranında gerileme oldu.
- Gıda enflasyonunda **son on iki ay itibariyle artış oranı** yüzde 1,27'dir.
- **Yıllık ortalama artış oranı** ise yüzde 7,80 olarak hesaplandı.

Tablo 2: Gıda Harcamasındaki Değişim

	Ağustos 2013	Ağustos 2014	Ağustos 2015	Ağustos 2016
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	0,78	-0,23	1,18	-0,60
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	3,52	8,60	9,11	-1,71
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	8,97	15,19	14,47	1,27
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	6,44	12,73	14,53	7,80

Gıda harcaması çalışmasına temel alınan beslenme kalıbında yer alan ürünlerin fiyatları Ağustos 2016 itibariyle şu şekilde bir değişim göstermiştir:

- Süt, yoğurt, peynir grubunda; süt fiyatı ortalama artarken yoğurt ve peynir fiyatı aynı kaldı.

- Et, tavuk, balık, sakatat, bakliyat ürünlerinin bulunduğu grupta; kıyma et ve kuşbaşı ile tavuk, sakatat fiyatı değişmedi. Balıkta avlanma dönemi başlayınca kadar hesaplamada esas alınan kültür balık (alabalık, somon, levrek) ortalama fiyatı genelde aynı kaldı. Yumurta fiyatında ise yaz mevsimine rağmen artış dikkati çekti. Bakliyat ürünleri (kuru fasulye, kırmızı mercimek, barbunya) fiyatı -şimdilik- aynı kaldı.
- Mevsim şartlarına bağlı olarak genellikle yaz aylarında gerileyen sebze-meyve fiyatları geçtiğimiz aylarda yükselmiş ve bu gelişme mutfak harcamasını olumsuz etkilemişti. Ancak bu ay meyve-sebze fiyatlarında beklenen düşüş gerçekleşti. Gıda harcamasında bu ay gerçekleşen gerilemenin temel nedeni de yaş sebze-meyve oldu. Hatırlanacağı üzere geçtiğimiz ay sebze-meyve ortalama kilogram fiyatı 3,76 TL tutarında olurken bu ay 3,51 TL olarak hesaplandı. Sebze ortalama kilogram fiyatı geçtiğimiz ay göre fazla değişmedi ve 3,36 TL iken bu ay 3,32 TL oldu. Meyve fiyatlarında ise düşüş yönünde bir gelişme görüldü. Geçen ay 4,23 TL olarak hesaplanan ortalama meyve kilogram fiyatı 3,73 TL oldu. Geçtiğimiz yılın Ağustos ayında ortalama sebze-meyve kilogram fiyatı 3,34 TL, sebze fiyatı 3,59 TL ve meyve fiyatı 2,96 TL olarak hesaplanmıştı. Hesaplama yapılırken -her zaman olduğu gibi- pazardaki mevsim ürünleri esas alındı ve ürünlerin tek tek ağırlığı yerine genel meyve-sebze tüketimi miktarından hareket edildi.
- Ekmek, pirinç, un, makarna, irmik gibi ürünlerin bulunduğu grupta; bu ay kayda değer bir fiyat değişikliği tespit edilmedi.
- Son grup içinde yer alan gıda maddelerinden; tereyağı, margarin ve zeytinyağı fiyatı değişmedi ve fakat ayçiçeği yağı fiyatında, düşük de olsa, artış görüldü. Siyah zeytinde ortalama kilogram fiyatı artarken, yeşil zeytin fiyatı geriledi ve ortalamada zeytin fiyatı düşüş yönünde bir gelişme gösterdi. Yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık, ayçekirdeği vb.) ürünlerinden fındık fiyatı biraz geriledi, ancak önümüzdeki ay artış beklentisi var. Baharat (kimyon, nane, karabiber, vb.) ürünleri fiyatı aynı kaldı. Benzeri şekilde şeker ve tuz fiyatı da değişmedi. Bal, reçel ve pekmez fiyatı da aynı kaldı. Salça fiyatı yanı sıra çay ve ihlamur fiyatı da değişmedi.

Konfederasyonumuzca hesaplanan tutarlar ücret düzeyi olmayıp haneye girmesi gereken toplam gelir miktarıdır. Ancak hanede çalışan sayısının sınırlı ve fakat ele geçen ücretin yetersiz olduğu durumlarda, elde edilen gelir birden fazla kişinin geçimini karşılayamamakta, kişi başına "insanca geçim için" yapılması gereken harcama tutarı yetersiz kalmaktadır.

TÜRK-İŞ'in bu araştırması alanında ilktir. Daha sonra bu alanda yapılan benzeri çalışmalara da örnek olmuştur/olmaktadır. "Açlık ve Yoksulluk Sınırı" çalışmasında hesaplamaya temel alınan gıda maddelerinin fiyatları, Konfederasyonumuzca piyasadan, market ve semt pazarları sürekli ve düzenli dolaşarak **doğrudan** tespit edilmektedir. TÜİK tarafından derlenen fiyat verileri kullanılmamakta ve fakat, gelişmeleri değerlendirmek ve kıyaslama yapmak için sonradan izlenmektedir. **Çalışma bu niteliğiyle bağımsızdır.**

Konfederasyonumuz her ayın son haftasında ve TÜİK açıklamasından yaklaşık bir hafta önce hesaplama sonuçlarını kamuoyuna açıklamaktadır ve bu yönüyle, tüketici fiyatlarındaki artış eğilimini yansıtan **"öncü gösterge"** niteliğini de taşımaktadır.

AÇIKLAMALAR

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine saygın yaşam düzeyi sağlayacak bir gelir elde etmeleri esastır. Yoksulluk, genel anlamıyla, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluk sınırı tutarı, bir ailenin, insan onurunun gerektirdiği zorunlu ihtiyaçları karşılayabilmesi için yapması gereken harcama düzeyidir.

Türkiye’de bu konuda düzenli bir çalışma bulunmamaktadır. TÜRK-İŞ, var olan bu eksikliği gidermek amacıyla, Aralık 1987’den bu yana düzenli olarak her ay, gıda harcaması tutarını ve buradan hareketle açlık ve yoksulluk sınırını açıklamaktadır.

Türkiye’de yoksulluk sınırı ve yoksulluğun boyutları ile ilgili ilk resmi çalışma TÜİK tarafından 14 Nisan 2004 günü açıklanan “2002 Yoksulluk Çalışması”dır.

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine yetecek bir ücret almaları gereği açıktır. Ancak temel ihtiyaçların karşılanabilmesini sağlayacak ve refaktan pay almasını mümkün kılacak ücretin hesabı nasıl yapılacaktır? İşçinin yaşam standardını sürdürmesi ya da iyileştirmesi için gerekli olan tutar ne kadar olmalıdır? Kuşkusuz bu ve benzeri soruların cevabını vermek kolay değildir. Gerekli olacak tutarın hesabı, yaşam standardı ve tüketim alışkanlıklarına da bağlı olarak kişiden kişiye, hatta ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir.

İşçinin ailesiyle birlikte, insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi sağlayabilecek harcama tutarını belirlemek için yapılabilecek hesaplamalardan biri, beslenmeye ilişkin ihtiyaçların belirlenmesidir. Dengeli beslenebilmek için, yetişkinlerin ihtiyaç duyacağı kalori miktarı ile çocukların yaşlarına göre gerekli olan kalori miktarının ne olması gerektiği hakkında bilimsel araştırmalar yapılmıştır. Sağlığın korunabilmesi için bu kalorileri sağlayacak besin miktarları yanı sıra, gerekli protein, yağ ve karbonhidrat miktarları konusunda da belirlemelerde bulunulmuştur. Bu kapsamda, farklı büyüklükteki aileler için toplam besin ihtiyacı hesaplanabilmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasında, dört kişilik bir ailenin, bilimsel olarak belirlenmiş beslenme kalıbı temel alınmaktadır. Anılan beslenme kalıbı, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Teknolojisi Yüksek Okulu’ndan sağlanmıştır. Günlük kalori ihtiyacının hesabında, hem yetişkin kişiler hem de genç ve çocuk nüfus dikkate alınmaktadır. Buna göre yetişkin erkek için 3500, yetişkin kadın için 2300, 15-19 yaş grubundaki erkek çocuk için 3200 ve 4-6 yaş grubundaki çocuk için 1600 kalorilik liste temel alınmıştır.

Çalışmada kullanılan besin grubunda şu besin maddeleri yer almaktadır:

Birinci grupta; süt, yoğurt, peynir... İkinci grupta; et, tavuk, balık, sakatat ürünleri, yumurta, kuru bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb.)... Üçüncü grupta; meyve ve sebze... Dördüncü grupta; ekmek, makarna, pirinç, bulgur, un, irmik, diğer tahıl unları... Beşinci grupta; tereyağı, margarin, ayçiçeği yağı, zeytinyağı, zeytin, yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık vb.), şeker, reçel, marmelat, bal, pekmez, tuz, baharat (kimyon, karabiber, pul biber, nane vb.), çay, ıhlamur, salça...

Araştırmada, dört kişilik bir ailenin fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı temel alınmaktadır. Ankara’da çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları market ve semt pazarları ayda iki-üç kez dolaşarak fiyatlar derlenmekte ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcaması tutarı hesaplanmaktadır.

“Açlık Sınırı” dört kişilik bir ailenin, sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için bir ayda gıda için yapması gereken asgari harcama tutarını tanımlamaktadır.

İnsan onuruna yaraşır düzeyde yaşam sürdürebilmek için gereken harcama tutarı, hiç kuşku yok ki, gıda ile sınırlı değildir. Gıda harcaması yanında giyim, konut, ulaşım ve diğer ihtiyaçlar için gerekli tutarın da ayrıca hesaplanması gerekmektedir. “Yoksulluk sınırı” zorunlu ihtiyaçlar için yapılması gereken toplam harcama tutarını ifade etmektedir.

Gıda dışındaki zorunlu harcamaların tutarını ayrıntılı olarak ve tek tek hesaplamak için kullanılabilecek, “beslenme kalıbı” benzeri bir bilimsel ve objektif yöntem -maalesef- mevcut değildir. Bu tutarın hesaplanmasında, genellikle aile bütçesi yöntemi kullanılmaktadır. Ailelerin elde ettiği geliri ve temel ihtiyaçları için yaptıkları harcamaları gösteren çalışmalardan yararlanılarak bir hesaplama yapılabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, ailelerin toplam harcamaları içindeki “gıda” payı temel alınarak gıda dışı harcamalara ulaşılmaktadır.

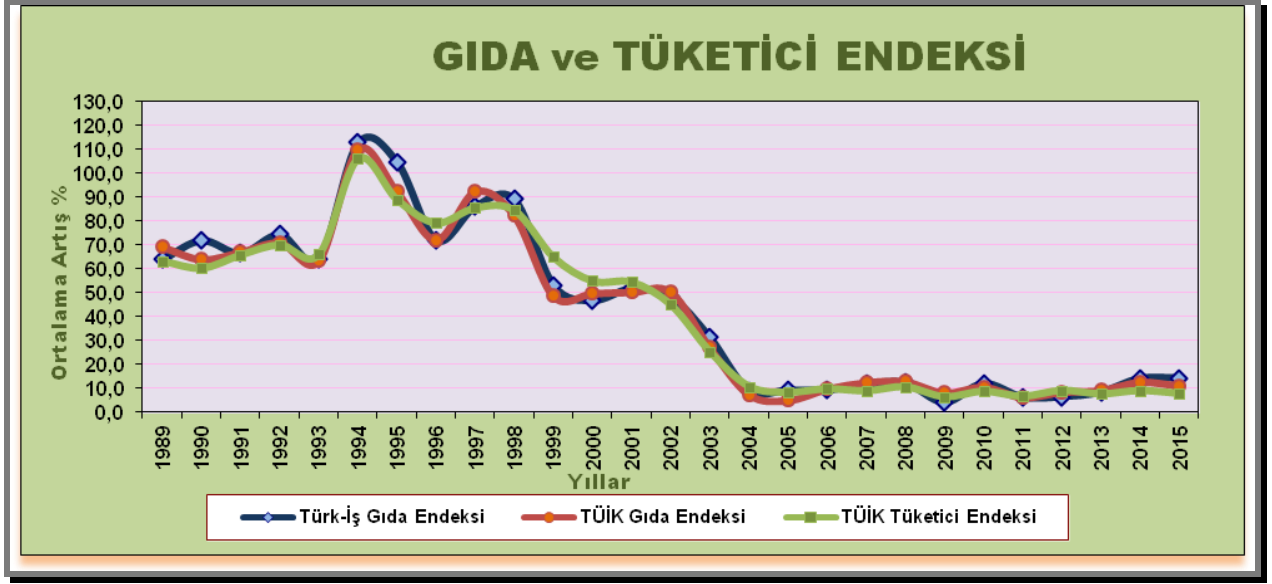
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından, aile bütçesine yönelik anket çalışması yapılmaktadır. TÜİK, ülke genelinde yaptığı anket ile ailelerin elde ettiği geliri ve tüketim harcamalarını bulmaktadır. TÜİK’in 2003-2004 Hanehalkı Tüketim Harcamaları Anketi’ne göre gıda harcamalarının toplam tüketim harcamaları içindeki payı yüzde 30,70 oranındadır.* Hesaplamalarda bu oran esas alınmaktadır.

TÜRK-İŞ çalışması sonucu açıklanan yoksulluk sınırı tutarı, işçinin eline geçmesi gereken ücret düzeyi değildir. Bu değerlendirme eksik bir yaklaşımın ifadesidir. Yoksulluk sınırı tutarı, ailenin yapması gereken insan onurunun gerektirdiği harcama düzeyidir ve bir bakıma, haneye girmesi gereken toplam gelirin alt sınırını ortaya koyan önemli bir göstergedir. Ancak çoğu zaman, ücretli çalışan ailenin tek gelir kaynağı olduğundan yoksulluk sınırı tutarı olması gereken ücret düzeyi olarak görülmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasıyla hesaplanan gıda harcama tutarında, aylar ve yıllar itibariyle meydana gelen değişimi yansıtan oranları enflasyon verisi olarak değerlendirmek de ihtiyatlı bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Konfederasyonumuzun yirmi dokuz yıldan bu yana her ay düzenli olarak yaptığı gıda harcaması tutarındaki değişim, bir bakıma TÜİK’in açıkladığı tüketici fiyatlarındaki değişimin yönünü ortaya koyan öncü gösterge niteliğindedir. Nitekim 1988-2014 yıllarını kapsayan dönemdeki TÜİK tüketici fiyatları endeksindeki artış ile birlikte tüketici fiyatları içinde önemli alt harcama grubu olan gıda harcamalarındaki yıllık ortalama değişim TÜRK-İŞ gıda harcaması ile kıyaslandığında -neredeysse- paralel bir gelişme hemen dikkati çekmektedir.

* TÜİK 2005 yılı için bu oranı yüzde 28,3; 2006 yılı için yüzde 28,5; 2007 yılı için yüzde 28,4, 2008 yılı için yüzde 26,6; 2009 yılı için yüzde 26,7; 2010 yılı için yüzde 27,1; 2011 yılı için yüzde 26,2 olarak hesaplamıştır. 2012 yılı için bu oran yüzde 25,1 ve 2013 için yüzde 23,5’dir. 2014 yılı için TÜİK tarafından hesaplanan gıda içi harcama oranı yüzde 22,7 ve nihayet 2015 yılı için yüzde 22,5’dir.

Ancak, yinelemek gerekir ki, bu çalışma, tüketici fiyatları endeksi olarak değerlendirilmemelidir.

Dar gelirli ailelerin elde ettiği gelirin yeterli ve dengeli beslenme için gerekli harcamaları bile karşılayabilecek düzeyde olmadığı açıktır. Aileler, düşük düzeydeki geliriyle beslenme ve beslenme dışı harcamaları karşılayabilmek için çeşitli malların fiyatlarını da dikkate alarak tüketim malları arasında tercihte bulunmak zorunda kalmaktadır. Çoğu zaman fiyatı yüksek olan gıda maddeleri yerine fiyatı düşük olan gıda maddelerini seçmektedir.

Bu durumda olan aileler, büyük bir olasılıkla beslenme dışı harcamalarının (kira, ulaşım, yakıt, elektrik ve benzerleri) bir kısmını da beslenme harcamalarından kısarak elde edebilmektedir. Sonuçta, gelir düzeyinin düşük ve yetersiz olması, dar gelirli kişi ve ailelerin sağlıksız ve dengesiz beslenme yapmasına yol açmaktadır.

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan açlık ve yoksulluk sınırı tutarları ile elde edilen gelir arasındaki fark, çalışanların içinde bulunduğu geçim sıkıntısının boyutlarını ortaya koyan önemli bir gösterge olmaktadır.